

провадженні. *Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди відзначення Міжнародного дня прав людини*. Київ. ДНДІ МВС України. 2024. С. 160

ЗЕЛЕНСЬКИЙ Сергій, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В МОБІЛЬНИХ ЗАСТОСУНКАХ ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ

Мобільні додатки стали невід'ємною частиною повсякденного життя користувачів у цифрову епоху. Водночас вони є потужним інструментом для збору, обробки та зберігання персональних даних. У зв'язку з цим виникає низка правових питань, пов'язаних з дотриманням прав користувачів на захист конфіденційної інформації, а також яку отримують відповідальність розробники та власники мобільних додатків за порушення законодавства у сфері інформації.

Правову основу захисту персональних даних в Україні визначає спеціальний Закон [1]. Цей нормативно-правовий акт встановлює правила обробки, зберігання, поширення та доступу до персональних даних, а також визначає права суб'єктів даних та обов'язки.

Міжнародні правові акти мають значний вплив на українську практику, зокрема Загальний регламент ЄС про захист даних (далі – GDPR), який встановлює високі стандарти обробки персональних даних, зокрема під час використання мобільних додатків. GDPR вимагає отримання чіткої та усвідомленої згоди користувача, а також надання йому права доступу, виправлення та видалення своїх даних («право бути забутим»).

Загальний регламент про захист даних (GDPR) – це регламент Європейського Союзу щодо захисту персональних даних усіх осіб у межах Європейського Союзу та Європейського економічного простору. GDPR є важливою частиною законодавства ЄС про конфіденційність та права людини, зокрема статті 8(1) Хартії основних прав Європейського Союзу. GDPR має на меті, головним чином, надати громадянам та резидентам ЄС контроль над своїми персональними даними та спростити регуляторне середовище для міжнародного бізнесу шляхом гармонізації регулювання в межах ЄС. Регламент замінює Директиву про захист даних та містить положення та вимоги щодо обробки персональних даних суб'єктів даних у межах Європейського Союзу [1].

Мобільні додатки можуть збирати великі обсяги персональної інформації: дані геолокації, контактну інформацію, фотографії, відео, історію

активності користувачів, дані про пристрої тощо. Це часто відбувається без належного інформування користувача або без його згоди. У цьому полягає головна правова проблема – відсутність прозорості в обробці персональних даних. Крім того, додатки можуть використовувати сторонні бібліотеки, які передають дані третім сторонам (наприклад, рекламним мережам), що також створює ризики для конфіденційності та безпеки.

Відповідно до чинного законодавства України, за порушення порядку обробки персональних даних передбачена адміністративна та, в окремих випадках, кримінальна відповідальність. Суб'єкти, права яких порушено, можуть звернутися з відповідною скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або подати позов до суду з вимогою про відшкодування збитків, заподіяних незаконним використанням їхніх персональних даних.

Підставами для обробки персональних даних є:

- згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних;
- дозвіл на обробку персональних даних, наданий контролеру персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень;
- укладення та виконання правочину, стороною якого є суб'єкт персональних даних або який укладається на користь суб'єкта персональних даних, або для здійснення заходів, що передують укладенню правочину, на прохання суб'єкта персональних даних;
- захист життєво важливих інтересів суб'єкта персональних даних;
- необхідність виконання обов'язку контролера персональних даних, що передбачено законом;
- необхідність захисту законних інтересів контролера персональних даних або третьої особи, якій передаються персональні дані, крім випадків, коли потреби захисту основних прав і свобод суб'єкта персональних даних у зв'язку з обробкою його даних переважають над такими інтересами.

Значну роль у сфері контролю також відіграє держава, яка повинна забезпечувати ефективне функціонування механізмів нагляду за цифровими платформами, зокрема мобільними застосунками.

Найпоширенішими порушеннями у сфері мобільних застосунків є:

- збір даних без належної згоди;
- непрозора політика конфіденційності;
- передача даних третім сторонам без відома користувача;
- відсутність можливості видалити персональні дані.

Для покращення ситуації необхідно:

- адаптувати національне законодавство до вимог GDPR;
- посилити відповідальність за порушення конфіденційності;
- проводити просвітницьку роботу серед розробників та користувачів;
- створити єдині технічні стандарти захисту даних в застосунках.

Юридичний захист персональних даних у мобільних застосунках є важливим елементом цифрової безпеки. Розвиток цифрових технологій повинен супроводжуватися підвищенням стандартів правового регулювання. Забезпечення прозорості, відповідальності та дотримання прав користувачів має стати пріоритетом у діяльності як держави, так і приватних компаній.

Список використаних джерел

1. Про захист персональних даних. Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
2. Про інформацію. Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
3. Бем М., Городиський І. Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти. Науково-практичний посібник. 2021. 160 с. URL: https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploadedfiles/Handbook_Pers_Data_Protect_2021.pdf
4. Лещенко О. Захист персональних даних: міжнародні стандарти та українські реалії // Право України. 2021. № 5. С. 112–120.

***ЗОЗУЛЯ Євген**, професор кафедри державно-правових дисциплін та безпеки життєдіяльності факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор*

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ЯК ФОРМИ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, супроводжується численними порушеннями норм міжнародного гуманітарного права і прав людини. Особливої актуальності в цьому контексті набуває питання належного розслідування воєнних злочинів – тяжких міжнародних злочинів, що вчиняються під час збройного конфлікту, і водночас є грубими формами порушення основоположних прав людини, гарантованих як національним, так і міжнародним правом.

Зазначене зумовлено тим, що у сучасному міжнародному гуманітарному праві відбувається постійний розвиток розуміння воєнних злочинів як злочинних порушень прав людини, вчинених у ході збройних конфліктів [1, с. 150]. Тобто фактично воєнні злочини виступають формою порушень прав людини.